Utbildningsutskottets betänkande 1987/88:33

om kompetensinriktad vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda, särvux (prop. 1987/88:113 delvis)

UbU
1987/88:33

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1987/88:113 (utbildningsdepartementet) om kompetensinriktad vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda, särvux, jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1987/88:113 föreslagit

1. att riksdagen antar förslag till lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118),
2. att riksdagen antar förslag till lag om ändring i lagen (1986:159) om grundläggande svenskundervisning för invandrare,
3. att riksdagen antar förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
4. att riksdagen antar förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. att riksdagen antar förslag till lag om ändring i lagen (1987:1321) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
6. att riksdagen antar förslag till lag om ändring i kungörelsen (1973:1125) om skatteavdrag från sjukpenning m. m.,
7. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats i betygsfrågor,
8. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om att särvux i princip skall bedrivas som deltidsstudier,
9. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om timersättning vid särvux,
10. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om tjänster som lärare vid skolväsendet i kommun för undervisning inom särvux,
11. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om resurstilldelning och statsbidrag till särvux,
12. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats beträffande omfattningen av särvux budgetåret 1988/89,
13. att riksdagen till förslagsanslaget Bidrag till kommunal utbildning för vuxna för budgetåret 1988/89 anvisar ytterligare 14 000 000 kr.,

14. att riksdagen till förslagsanslaget Timersättning vid vissa vuxenutbildningar för budgetåret 1988/89 anvisar ytterligare 1 000 000 kr.

Motionerna

Motioner med anledning av proposition 1987/88:113

1987/88:Ub25 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten att delta i undervisning i särvux,
2. att riksdagen beslutar att elever i särvux skall ges möjlighet att delta i undervisning även utanför den egna kommunen i enlighet med vad som i motionen anförts,
3. att riksdagen godkänner vad i motionen anförts om möjligheten att erhålla betyg.

1987/88:Ub26 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att alla utvecklingsstörda garanteras rätt till vuxenutbildning,
2. att riksdagen beslutar att särvux skall omfatta fullständig grundutbildning motsvarande både träningsskolan och grundsärskolan,
3. att riksdagen till särvux för budgetåret 1988/89 anslår 20 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit.

1987/88:Ub27 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att fastställa undervisningsramen för särvux till 100 000 timmar,
2. att riksdagen beslutar att timmar ej får föras från komvux/grundvux till särvux,
3. att riksdagen beslutar att schablontillägget för information, syo, stödundervisning och kurativa insatser fastställes till 30 %,
4. att riksdagen beslutar att betyg ej skall ges inom särvux,
5. att riksdagen beslutar att till Bidrag till kommunal utbildning för vuxna anvisa 19 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslår,
6. att riksdagen beslutar att till Timersättning vid vissa vuxenutbildningar anvisa 1 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslår.

1987/88:Ub28 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till utvidgning av särvux i enlighet med vad som i motionen anförts.

1987/88:Ub29 av Margareta Persson och Margareta Palmqvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om personkretsen, som skall ha tillgång till särvux.

Motion från allmänna motionstiden 1988

1987/88:Ub265 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om en sådan ändring i skollagen att psykiskt

utvecklingsstörda får rätt att fullfölja en påbörjad yrkesutbildning även efter 23 års ålder,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en permanentning av vuxenundervisning för psykiskt utvecklingsstörda.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So235.

Utskottet

Utbildning för psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar i särskolan

Utbildning för psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar ges i särskolan i enlighet med bestämmelser i skollagen (1985:1100). En läroplan för särskolan fastställdes av regeringen år 1973 (Lsä73). En ny läroplan är under utarbetande inom skolöverstyrelsen (SÖ). Särskolan har dels en obligatorisk motsvarighet till grundskolan, dels en frivillig motsvarighet till gymnasieskolan. Landstingen (motsv.) är huvudmän för särskolan. Statsbidrag till särskolan utgår från ett särskilt anslag på utbildningsdepartementets huvudtitel.

I den obligatoriska delen av särskolan ingår grundsärskolan och träningsskolan. Den senare är avsedd för dem som inte kan gå i grundsärskolan. Både grundsärskolan och träningsskolan indelas i ett treårigt lågstadium, ett treårigt mellanstadium och ett fyraårigt högstadium. Ämnena i grundsärskolan motsvarar ämnena i grundskolan. Dessutom finns sinnesträning och ADL-träning (träning för anpassning till dagligt liv) i grundsärskolan. Träningskolans ämnen är svenska, matematik, orienteringsämnen, sinnesträning, ADL-träning, praktiskt arbete, gymnastik och musik.

Alla ungdomar som inte kan gå i gymnasieskolan därför att de är psykiskt utvecklingsstörda har rätt att, när skolplikten upphört, få frivillig utbildning i särskolans yrkessärskola upp till och med vårterminen det år eleven fyller 21 år, i vissa fall 23 år. Denna utbildning bygger på grundsärskolan och träningsskolan. Den omfattar yrkesutbildning, yrkesträning eller verksamhetsträning.

Hittillsvarande utbildning m. m. för vuxna psykiskt utvecklingsstörda

För vuxna psykiskt utvecklingsstörda, som har lämnat särskolan, har försöksverksamhet med vuxenutbildning bedrivits av landstingen (motsv.) sedan läsåret 1970/71. Försöksverksamheten har omfattat undervisning både på grundsärskole- och träningskolenivå samt ADL-träning. Statligt bidrag har anvisats på socialdepartementets huvudtitel. Budgetåret 1985/86 uppgick statsbidraget till 4,68 milj. kr. Landstingen bidrog samma tid till försöksverksamheten med drygt 10 milj. kr.

Psykiskt utvecklingsstörda deltar även i utbildning bedriven av folkhögskolor och studieförbund.

Enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. skall landstingen (motsv.) svara för daglig verksamhet (inkl. omvårdnad) i dagcenter eller annan sysselsättning för dem över skolåldern, som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Denna verksamhet omfattar bl. a. habilitering och terapi. Verksamheten bekostas av landstingen (motsv.).

Skolöverstyrelsens utredning om vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda

SÖ fick år 1985 regeringens uppdrag att utreda formerna för en reguljär vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda och beräkna kostnaderna för denna samt tillsammans med socialstyrelsen föreslå finansiering av verksamheten.

SÖ tillsatte tillsammans med socialstyrelsen en arbetsgrupp som den 5 december 1986 avgav en rapport Utredning angående vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda – Särvux. Arbetsgruppen konstaterade att försöksverksamheten omfattat nästan alla ämnen på grundsärskolans och träningsskolans kursplaner. Viss verksamhet motsvarade även folkbildning eller habilitering och terapi. Försöksverksamheten nådde läsåret 1985/86 11.8 % av de vuxna psykiskt utvecklingsstörda. Arbetsgruppen föreslog att en reguljär, mera koncentrerad och för varje individ mera omfattande, kompetensinriktad undervisning skulle införas. Den skulle omfatta undervisning på grundsärskole- och träningsskolenivå. Mycket av det som erbjöds inom försöksverksamheten borde enligt gruppen i fortsättningen ligga inom övriga habiliteringsinsatser, som landstingen (motsv.) bekostar och ansvarar för. Mot bakgrund av detta ställningstagande uppskattade gruppen att behovet av vuxenutbildning per år skulle motsvara 7 % av de utvecklingsstörda. Med tanke på att särvux kommer att vara den enda utbildningen av detta slag och på att det finns ett uppdämt behov ansåg gruppen att det kommer att bli stor efterfrågan på utbildningen. Gruppen uppskattade att utbildningsbehovet motsvarar 228 000 undervisningstimmar per år till en kostnad av 50 milj. kr. Gruppen föreslog vidare att de deltagare som förlorar inkomst genom deltagande i särvux skulle få timersättning. Kostnaden för detta beräknades till 3,3 milj. kr. per år.

SÖ redovisade i skrivelse den 16 december 1986 till regeringen att styrelsen i huvudsak anslöt sig till arbetsgruppens förslag. Enligt SÖ:s mening är det emellertid nödvändigt med en klar målbeskrivning som tydligt skiljer särvux från annan verksamhet. Utgångspunkten bör vara att särvux skall ge grundläggande utbildning motsvarande grundsärskola och träningsskola samt viss yrkesutbildning. SÖ ansåg det inte möjligt att närmare ta ställning till kostnader och finansiering då denna fråga förutsatte ytterligare beredning i samverkan med framför allt berörda departement samt landstings- och kommunförbunden.

Omfattning m. m. av en reguljärt bedriven särvux fr. o. m. budgetåret 1988/89

I proposition 1987/88:113 föreslår regeringen att försöksverksamheten med vuxenutbildning skall avslutas och att en reguljär särvuxenutbildning

för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) skall införas den 1 juli 1988. Särvux skall fylla samma funktion för psykiskt utvecklingsstörda som kommunal vuxenutbildning (komvux) och grundläggande utbildning för vuxna (grundvux) fyller för normalbegåvade. Vuxenutbildningslagen (1984:1118) och läroplanen för kommunal och statlig utbildning för vuxna (Lvux) föreslås i tillämpliga delar gälla även för särvux. En komplettering av vuxenutbildningslagen (1984:1118) med bestämmelser om särvux föreslås. Landstingskommunerna föreslås bli huvudmän för särvux. De föreslås kunna överföra detta ansvar på primärkommun om denna medger det och regeringen lämnar sitt tillstånd.

I propositionen betonas vuxenutbildningsprofilen hos särvux. Särvux skall normalt ingå i en skolenhet under ledning av en rektor i särskolan, eftersom ingen vuxenutbildningsenhet ännu har inrättats i någon landstingskommun. Särvux kan också ingå i samma enhet som komvux. Ett lokalmässigt samband mellan särvux och annan vuxenutbildning är ofta naturligt och önskvärt.

Särvux skall enligt förslaget vara en kompetensinriktad utbildning som syftar till att ge psykiskt utvecklingsstörda möjlighet att skaffa sig kompetens motsvarande den som ges i grundsärskolan (1 kap. 3 a § lagförslaget).

I särvux skall för det första få anordnas undervisning för dem av de psykiskt utvecklingsstörda som saknar sådana grundläggande färdigheter i läsning, skrivning eller räkning som normalt uppnås på grundsärskolans mellanstadium (4 a kap. 1 §, 1:a stycket, lagförslaget). Denna undervisning avses omfatta läsning, skrivning, räkning och orienterande ämnen.

För det andra skall undervisning få anordnas i form av fristående kurser på en nivå som motsvarar grundsärskolans högstadium (4 a kap. 1 §, 2:a stycket, lagförslaget). Sådana kurser bör enligt propositionen få anordnas i svenska, svenska som andraspråk, matematik, religionskunskap, samhällskunskap, historia, geografi, naturkunskap, engelska och maskinskrivning.

Liksom i grundvux och komvux föreslås undervisningen i särvux inte omfatta estetisk–praktiska ämnen såsom musik, teckning, slöjd, hemkunskap eller gymnastik. Inte heller skall särvux omfatta sinnesträning eller ADL-träning.

För utvecklingsstörda som är kommunikationshandikappade skall särvux också få omfatta undervisning som syftar till att de skall tillägna sig ett fungerande kommunikationssätt.

Undervisning på hemspråk avses få förekomma kombinerad med undervisning i svenska som andraspråk.

Den som uppfyller föreskrivna behörighetsvillkor har rätt att i mån av plats få delta i särvux (4 a kap. 2 § lagförslaget). När en elev som följer den undervisning inom särvux som motsvarar grundsärskolans mellanstadium uppnått sådana färdigheter i läsning, skrivning och räkning som normalt uppnås på grundsärskolans mellanstadium skall undervisningen anses slutförd och upphöra. För alla elever i särvux – således både för dem som deltar i undervisning motsvarande låg- och mellanstadiet i grundsärskolan och för dem som går fristående kurs motsvarande grundsärskolans högstadium – skall undervisningen upphöra om eleven inte gör tillfredsställande

framsteg. För alla deltagare i särvux gäller också att undervisningen alltid skall upphöra senast efter det antal timmar som regeringen föreskriver (4 a kap. 5 § lagförslaget). En motsvarande bestämmelse om maximering av undervisningstiden i grundvux har nyligen beslutats av riksdagen (prop. 1987/88:100 bil. 10 s. 178–179, UbU 1987/88:18, rskr. 1987/88:242).

I särvux skall sökande tas emot oberoende av var i landet de är kyrkobokförda. Den utbildningsansvariga landstings- eller primärkommunen behöver dock inte ta emot den som inte är kyrkobokförd där om sökanden "mycket väl skulle kunna delta i samma slags utbildning i särvux som anordnas av hemkommunen eller hemlandstingskommunen" (3 § 4 a kap. lagförslaget). I propositionen ges ett antal exempel på i vilka situationer en sökande bör få delta i utbildning utanför hemkommunen eller hemlandstingskommunen.

Enligt propositionen är ett av särdragen för annan kompetensinriktad utbildning att varje individ i princip inte får delta i samma utbildning mer än en gång. Detta leder enligt propositionen till att utbildning som siktar till att bibehålla redan uppnådda kunskaper och färdigheter inte kan ingå i särvux.

Regeringen förordar att reglerna för en ny kompetensinriktad särvux skall träda i kraft den 1 juli 1988 och beräknar omfattningen till 55 000 undervisningstimmar budgetåret 1988/89.

SÖ skall få i uppdrag att bedöma i viken utsträckning vuxna har behov av en utbildning, som motsvarar yrkessärskolan, samt överväga former, finansiering och statsbidragskonstruktion för en eventuell motsvarighet för vuxna till yrkessärskolan.

I motion 1987/88:Ub265 (fp) yrkande 2 – väckt under allmänna motionstiden 1988 – yrkas att vuxenutbildningen för psykiskt utvecklingsstörda skall permanentas.

Genom regeringens nu framlagda förslag kommer vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda att inrättas som en reguljär utbildning fr. o. m. den 1 juli 1988. Därmed är önskemålen i motion 1987/88:Ub265 om en permanentning tillgodosedda, varför yrkande 2 i motionen bör avslås av riksdagen.

Regeringens förslag till omfattning m. m. av särvux behandlas i fem motioner.

I motion 1987/88:Ub25 (m) konstateras att regeringens förslag om särvux innebär en begränsning av rätten att delta jämfört med försöksverksamheten. Kravet på en läroplan för undervisningen är enligt motionärerna ett lämpligt sätt att definiera vilken undervisning som kan förekomma. Motionärerna anser att det är av intresse att det skapas möjlighet till återkommande utbildning inom särvux. Denna fråga bör övervägas vidare. Detta bör dock ske under förutsättning att oklar gränsdragning mot landstingens habilitering samt mot folkbildningsverksamhet inom folkhögskolor och studieförbund tas upp till behandling och att även denna verksamhet definieras (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att de studerande bör få välja skola själva och inte vara bundna till hemlandstingskommunen eller hemkommunen (yrkande 2). Motionärerna kan inte acceptera att psykiskt utvecklingsstörda, som kanske har svårt att själva redovisa sina skäl även när dessa är starka, skall förvägras rätten att få välja utbildningsort.

Enligt motion 1987/88:Ub28 (fp) bör regeringens förslag betraktas som ett provisorium. Samtidigt som riksdagen antar förslaget bör riksdagen hos regeringen begära ett nytt förslag som innebär att särvux utvidgas till att även avse undervisning som ligger på träningsskolenivå. Även sådan undervisning bör enligt motionärerna kunna vara kompetensinriktad trots att det i dessa sammanhang oftast är möjligt att ge mycket begränsad intellektuell träning till eleverna. Träningen kan likafullt utvidga de utvecklingsstördas möjligheter att leva ett mer aktivt och självständigt liv. Motionärerna anser det vidare oacceptabelt att de utvecklingsstörda i princip inte bör få delta i samma utbildning mer än en gång. Mot bakgrund av att samhället snabbt förändras och av att de utvecklingsstörda många gånger mognar sent och har dåligt minne borde de få gå om en utbildning för att repetera eller bättra på sina kunskaper. Motionärerna anser vidare att det är orimligt att ställa sådana prestationskrav på de utvecklingsstörda som den föreslagna begränsningen av studietiden kommer att innebära. Motionärerna uppskattar utbildningsbehovet till ca 120 000 undervisningstimmar efter det att undervisningen och rätten att delta utvidgats på det sätt som förordas i motionen.

I motion 1987/88:Ub27 (c) ifrågasätts regeringens dimensioneringsförslag. Motionärerna erinrar om att SÖ:s förslag innebar en omfattning av särvux på 228 000 undervisningstimmar. Regeringens förslag är mot denna bakgrund otillräckligt. Eftersom psykiskt utvecklingsstörda är en prioriterad grupp anser motionärerna att det föreligger en risk att behovet av särvux kommer att medföra att timmar behöver föras från grundvux och komvux till särvux. Därför föreslås i motionen att omfattningen av särvux budgetåret 1988/89 skall vara 100 000 undervisningstimmar (yrkande 1).

Alla utvecklingsstörda bör enligt motion 1987/88:Ub26 (vpk) yrkande 1 garanteras rätt till vuxenutbildning. Enligt motionens yrkande 2 bör riksdagen besluta att särvux skall omfatta undervisning som ligger på grundsärskole- och träningsskolenivå. Motionärerna anser att de psykiskt utvecklingsstörda inte bara skall kunna få sådan kompetensinriktad undervisning som ger dem behörighet till fortsatta studier eller yrkesverksamhet. Vuxenutbildningen för dem skall kunna ges på olika nivåer med specialutbildade lärare och även vara kompetensinriktad i den meningen att den höjer individernas förmåga till självständigt liv. De skall också ha rätt till återkommande undervisning för att kunna behålla sina gamla kunskaper vilka är en förutsättning för inhämtande av nya kunskaper. I motionen förordas att 20 milj. kr. utöver regeringens förslag skall anvisas, vilket medger en större undervisningsvolym än vad som förordas i propositionen (yrkande 3 delvis).

I motion 1987/88:Ub29 (s) yrkas att kretsen av berättigade till undervisning i särvux bör vidgas dels till dem som behöver undervisning på träningsskolenivå, dels till dem som redan genomgått undervisning av det slag som ges inom särvux. Man kan inte ställa samma sorts krav på utvecklingsstörda i vad gäller prestationer och studietid som på normalbegåvade.

Utskottet har ingående övervägt ett antal frågor som rör den föreslagna *avgränsningen av utbildningen* inom särvux. Utskottet har därvid funnit att den föreslagna kompetensinriktade – och för varje deltagare mera

omfattande – undervisningen på grundsärskolenivå som föreslås i propositionen fyller ett stort behov bland dem som i barndomen eller ungdomen inte hade tillgång till grundsärskola eller av olika skäl inte genomgick eller fullföljde utbildning inom grundsärskolan. Detta gäller bl. a. dem som redan är ute på arbetsmarknaden och som behöver komplettera sina kunskaper för att i fortsättningen kunna hävda sig där. Samhället förändras allt snabbare och ökade kunskaper krävs inom många områden. Det gäller också dem som vid vuxen ålder mognat och funnit att de vill skaffa sig nya kunskaper för att söka sig ut på arbetsmarknaden eller vidareutbilda sig. Särvux på denna nivå har också stor betydelse för att ge psykiskt utvecklingsstörda ökad insikt och delaktighet i samhället i övrigt. En viktig del av förslaget i propositionen är också att särvux skall få omfatta undervisning som syftar till att utvecklingsstörda som är kommunikationshandikappade skall tillägna sig ett fungerande kommunikationssätt.

Då det gäller frågan om de studerandes *möjlighet att välja skola* har utskottet noterat att föredragande statsrådet särskilt poängterar att huvudregeln skall vara att det är den studerande själv som skall bestämma var studierna skall bedrivas. Det finns många faktorer som kan medverka till att en studerande önskar välja en utbildningsort utanför det egna landstinget eller den egna kommunen. Det kan, som påpekas i propositionen, vara praktiska avgöranden som gäller kommunikationer, studiedag eller tidpunkt på dagen för studierna. Det kan också vara viktigt att få studera på den ort där man arbetar. Den studerande kan även vilja studera tillsammans med någon kamrat, där kamraten är bosatt. Denna sistnämnda faktor kan vara mycket betydelsefull. Det finns givetvis många andra fullgoda skäl för att välja en annan utbildningsort. Utskottet förutsätter att utbildningshuvudmännen har en mycket generös inställning till de studerandes önskemål när det gäller val av skola och utbildningsort för att underlätta för dem att påbörja och genomföra studier i särvux. Utskottet anser emellertid att det inte bör införas en ovillkorlig rätt att alltid få välja utbildningsort, då detta skulle kunna försvåra utbildningshuvudmännens planering och eventuellt även möjligheterna att anordna viss utbildning i särvux. Utskottet anser således att riksdagen bör avslå yrkande 2 i motion 1987/88:Ub25. Utskottet förutsätter därvid att SÖ i uppföljningsarbetet beträffande särvux i dess nya, reguljära form även uppmärksammar om det uppstår problem i fråga om de studerandes önskemål om utbildningsort och att SÖ kommer med de förslag till förändringar av reglerna som kan komma att bedömas vara nödvändiga.

Då det gäller den i motionerna föreslagna utvidgningen av särvux till att avse även undervisning som motsvarar träningsskolan har utskottet funnit ett antal avgränsningsfrågor där det inte nu finns underlag för ett klart ställningstagande av riksdagen. Utskottet anser därför att riksdagen bör begära att vissa oklara frågor om verksamhetsansvar och kostnadsansvar när det gäller vuxna psykiskt utvecklingsstördas utbildning m. m. blir föremål för *ytterligare överväganden*.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub25 yrkande 1, 1987/88:Ub28 och 1987/88:Ub29 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub27 yrkande 1 delvis och 1987/88:Ub26 yrkande-

na 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna att *en utredning* bör påbörjas snarast. I utredningsarbetet bör delta företrädare för riksdagen, utbildnings- och socialdepertementen, Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet. I utredningsarbetet bör även företrädare för SÖ och socialstyrelsen medverka. Under arbetet bör även synpunkter inhämtas från berörda personal-, föräldra- och elevorganisationer.

Utredningsarbetet bör avse definitioner och avgränsningsfrågor när det gäller utbildning där utbildningsmyndigheter bör ha ett ansvar och annan verksamhet för vuxna psykiskt utvecklingsstörda där sociala myndigheter, folkbildningsorganisationer m. fl. har ett ansvar. Arbetet bör även avse avgränsningen av statens kostnadsansvar för utbildningen.

Den första uppgiften för utredningen gäller på vilket sätt utbildning på träningsskolenivå kan ingå i särvux.

Det är viktigt att definiera innehållet i och bestämma avgränsningen mellan olika former av kompetensinriktad utbildning å ena sidan och sådan träning, habilitering och terapi å andra sidan som bör ingå i de särskilda omsorgerna om psykiskt utvecklingsstörda.

Som påpekas i motion 1987/88:Ub25 är en annan viktig fråga avgränsningen mellan kompetensinriktad utbildning och folkbildning inom folkhögskola och studieförbund. Även denna fråga bör utredningen belysa och överväga.

I propositionen anmäls att SÖ avses få i uppdrag att utreda i vad mån det finns ett behov av att inom särvux anordna utbildning motsvarande den som ges i yrkessärskolan och hur en sådan skulle kunna utformas och finansieras. Utskottet anser att även denna fråga bör behandlas inom utredningen eftersom det även här finns oklarheter beträffande avgränsningen mellan utbildning, träning och omsorgsverksamhet.

Utredningen bör vidare beräkna hur stort behovet är av olika sorters utbildningsverksamhet och kostnaderna för dessa.

Först sedan dessa frågor klarlagts kan ställning tas till frågan om vilka utbildningsverksamheter – utöver de som innefattas i förslaget i propositionen – som bör ingå i särvux, vad som bör höra till folkbildningen och vad som bör höra till de särskilda omsorgerna om psykiskt utvecklingsstörda. I dessa ställningstaganden bör också ingå frågan om statens kostnadsansvar. Det bör också övervägas i vad mån landstingen bör bidra till kostnaderna för en särvux som utvidgas till att avse även utbildning på träningsskolenivå.

I motionerna har betonats att psykiskt utvecklingsstörda ofta behöver repetera tidigare inhämtade kunskaper, innan de kan gå vidare och med dessa kunskaper som grund inhämta nya kunskaper. Detta behov borde enligt motionärernas mening tillgodoses genom att studerande får antas till utbildning i särvux även om de tidigare genomgått en motsvarande utbildning. Utskottet noterar att det i propositionen sägs att det inom särvux bör vara möjligt för en studerande att få gå om en utbildning under förutsättning att man kan delta i en befintlig undervisningsgrupp och inte utestänger någon annan från undervisningen. Mot bakgrund av att psykiskt utvecklingsstörda har andra behov än studerande inom grundvux och komvux bör dock utredningen undersöka i vad mån det kan införas särskilda regler

om rätten att repetera utbildning i särvux. Utskottet är medvetet om att en sådan ändring av reglerna skulle medföra ett ökat medelsbehov. Eftersom resurserna för vuxenutbildning är begränsade bör utredningen väga behoven av att få repetera redan genomgången utbildning mot utbildningsbehoven hos dem som ännu inte fått sådan kompetens som särvux erbjuder.

Utredningen bör slutligen pröva i vad mån man bör göra ytterligare överväganden i fråga om den i propositionen föreslagna maximeringen av en deltagares totala undervisningstid i särvux, vilken avses motsvara maximeringen av undervisningstiden i grundvux. Grundvux omfattar endast studier på låg- och mellanstadium medan särvux skall omfatta undervisning upp till och med högstadienivå. Till saken hör att psykiskt utvecklingsstördas inlärning i allmänhet kräver mera tid än normalbegåvades inlärning. Även denna fråga påverkar den totala omfattningen av och kostnaderna för undervisningen. Om man i utredningen finner att den nu föreslagna regeln om maximering (4 a kap. 5 § 3:e stycket förslaget till lag om ändring i vuxenutbildningslagen) bör ändras, bör också en uppskattning av kostnaderna för detta göras.

Utredningsarbetet bör bedrivas snabbt och om möjligt slutföras i sådan tid att de förslag utredningsresultaten kan leda till, kan föreläggas riksdagen under våren 1989.

Vad utskottet här anfört om en utredning beträffande utbildning m. m. för psykiskt utvecklingsstörda bör riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub25 yrkande 1, 1987/88:Ub28 och 1987/88:Ub29 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet anser – i likhet med vad som förordas i motion 1987/88:Ub28 – att riksdagen nu bör *anta förslaget till lag om ändring i vuxenutbildningslagen* så att den föreslagna reguljära verksamheten med särvux på grundsärskolenivå kan starta utan förseningar den 1 juli 1988. Samtidigt bör riksdagen avslå motionerna 1987/88:Ub26 yrkandena 1 och 2 och 1987/88:Ub27 yrkande 1 delvis, i vilka yrkas att riksdagen redan nu skall ta ställning till en utvidgning av särvux till att avse även utbildning på träningsskolenivå.

Utskottet vill beträffande *omfattningen av särvux budgetåret 1988/89* anföra följande.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt regeringens förslag om innehållet m. m. i särvux. Utskottet finner med hänvisning härtill inte någon anledning för riksdagen att göra någon annan bedömning av behovet av undervisningstimmar nästa budgetår än vad regeringen gjort. Medelsberäkningen bör därför utgå från en undervisningsvolym om 55 000 undervisningstimmar budgetåret 1988/89. Riksdagen bör avslå motionerna 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis och 1987/88:Ub27 yrkande 1 delvis, i vilka begärs en större volym.

Timersättning vid studier i särvux

I propositionen föreslås att den som tar ledigt från ett arbete för att studera i särvux och därigenom får löneavdrag skall ha rätt till timersättning enligt i princip samma regler som gäller för den högre timersättningen vid studier i

grundvux. Ersättning bör från beskattnings- och socialförsäkringssynpunkt likställas med ersättning för studier vid grundvux.

Utskottet tillstyrker förslaget om timersättning vid särvux-studier och föreslår att riksdagen antar förslagen till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, lag om ändring i lagen (1987:1321) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring samt lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370). Utbildningsutskottet förutsätter att den kommande utredningen om vuxenutbildningen för psykiskt utvecklingsstörda även kommer att granska frågor som gäller rätten till ersättning för förlorad arbetsinkomst vid studier i särvux. Om utredningen t. ex. finner att bestämmelserna om maximering av en studerandes totala undervisningstid i särvux bör ändras, torde detta medföra att även studiestödsfrågor får tas upp till behandling – det kan t. ex. gälla frågan om ersättning skall utgå i form av vuxenstudiestöd under någon del av särvux-studierna.

Förslaget i propositionen till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623) har utskottet överlämnat till skatteutskottet för behandling i detta utskott. Skatteutskottet behandlar frågan i betänkandet SkU 1987/88:39.

Resurstilldelning och statsbidrag till särvux

Särvux bör enligt propositionen inordnas i de system som gäller för grundvux och komvux även i vad gäller skolledningsresurser och undervisningsresurser. Mot bakgrund av den osäkerhet som råder beträffande behovet av särvux anser emellertid föredragande statsrådet att undervisningstimmarna för särvux skall specialdestineras för sitt ändamål och att omfördelningar mellan särvux och grundvux/komvux inte tillåts. Statsbidraget för särvux skall ingå i det schabloniserade statsbidragssystem som avses träda i kraft för grundvux och komvux den 1 juli 1988. Bidrag till schablontillägg om 15 % och till lokal skolutveckling samt bidrag till stödåtgärder för hörselskadade, synskadade eller rörelsehindrade skall utgå enligt samma regler som gäller för grundvux och komvux. Inte heller i fråga om schablontillägget skall överföringar mellan särvux och grundvux eller komvux tillåtas. Statsbidrag till särvux skall utgå med 100 %.

I motion 1987/88:Ub27 (c) yrkas att undervisningstimmar inte får föras från grundvux eller komvux till särvux (yrkande 2).

Som utskottet redovisat anser inte heller föredragande statsrådet att timmar får föras mellan särvux och grundvux/komvux. Något sådant uttalande som begärs i motionen är således inte nödvändigt varför dess yrkande 2 avstyrks.

I motion 1987/88:Ub27 yrkas vidare att schablontillägget skall fastställas till 30 % (yrkande 3). Motionärerna anser att ett schablontillägg på 15 % i enlighet med regeringens förslag är helt otillräckligt då de psykiskt utvecklingsstörda har större behov än studerande i grundvux och komvux av information, studie- och yrkesorientering, stödundervisning och kurativa insatser.

Utskottet anser att reglerna för statsbidrag till särvux så långt det är möjligt bör ansluta till motsvarande regler för grundvux och komvux. Utskottet har inte underlag för att bedöma om behovet av bidrag till

schablontillägget bör vara större än vad som föreslås i propositionen. Erfarenheterna av verksamheten får visa om det inför kommande budgetår behöver göras några justeringar av statsbidragsreglerna. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på yrkande 3 i motion 1987/88:Ub27 godkänner vad som förordats i propositionen om resurstilldelning och statsbidrag till särvux.

Betygsfrågor

För utbildning i särvux upp till en nivå som motsvarar grundsärskolans årskurs 6 skall enligt propositionen intyg utfärdas till den som önskar det. Efter avslutad ämneskurs på högstadienivå skall betyg sättas enligt den tvågradiga betygsskalan Godkänd eller Icke godkänd. Det bör vara möjligt för rektor att besluta att betyg skall bytas ut mot intyg även efter ämneskurser om det finns särskilda skäl för detta.

I motion 1987/88:Ub25 (m) anförs att det är helt riktigt att elever i särvux själva skall få påverka om de vill ha betyg enligt den tvågradiga betygsskalan eller ett intyg. Enligt motionens yrkande 3 bör emellertid riksdagen godkänna att den som vill skall ha rätt att få betyg som motsvarar det som en elev i grundskolan får, dvs. efter den femgradiga betygsskalan.

Enligt motion 1987/88:Ub27 (c) bör betyg inte ges i särvux (yrkande 4). Särvux-eleverna bör i stället få intyg efter genomgången utbildning.

Utskottet har redan tidigare anfört att bestämmelserna om särvux så långt det är möjligt bör motsvara vad som gäller för grundvux och komvux. I grundvux får de studerande intyg och inte betyg. För grundskolekurs i komvux ges betyg enligt den tvågradiga betygsskalan (3 kap. 33 § vuxenutbildningsförordningen, 1985:288). Utskottet anser inte att de studerande inom särvux skall förvägras möjligheten att få betyg efter avslutad ämneskurs. Riksdagen bör därför avslå motion 1987/88:Ub27 yrkande 4. Utskottet kan inte tillstyrka att den femgradiga betygsskalan, som inte används inom komvux på grundskolenivå, skall användas för betyg efter genomgångna ämneskurser i särvux. Riksdagen bör därför avslå även motion 1987/88:Ub25 yrkande 3. Utskottet anser således att riksdagen bör godkänna vad som förordats i betygsfrågor i propositionen.

Övrigt

I propositionen föreslås att en kommuns skyldighet att anordna grundläggande svenskundervisning för invandrare inte skall gälla beträffande den som tagits in i särvux. Denna bestämmelse motsvarar vad som gäller för grundvux-elever. Riksdagen föreslås anta ett förslag till lag om ändring i lagen (1986:159) om grundläggande svenskundervisning för invandrare.

Utskottet föreslår att riksdagen antar lagförslaget.

Riksdagen föreslås vidare godkänna att särvux i princip skall bedrivas som deltidsstudier. För att betona behovet av kontinuitet i undervisningen bör det enligt propositionen sättas både en övre och en undre gräns för antalet undervisningstillfällen per vecka. Vidare föreslås riksdagen godkänna att

det skall vara möjligt att inrätta särskilda tjänster som lärare i skolväsendet i kommunen för undervisning inom särvux.

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner vad som förordats om deltidsstudier och lärartjänster.

I propositionen finns slutligen ett förslag till en formell ändring i kungörelsen (1973:1125) om skatteavdrag från sjukpenning m. m.

Utskottet tillstyrker även detta förslag.

Anslagsbeloppen

På grundval av den förordade omfattningen av särvux budgetåret 1988/89 om 55 000 undervisningstimmar beräknas medelsbehovet under anslaget Bidrag till kommunal utbildning för vuxna till 14 milj. kr. och under anslaget Timersättning vid vissa vuxenutbildningar till 1 milj. kr. Riksdagen föreslås anvisa angivna belopp utöver vad som redan anvisats under resp. anslag för budgetåret 1988/89.

I motionerna 1987/88:Ub26 (vpk) och 1987/88:Ub27 (c) hemställs, som utskottet tidigare redovisat, att särvux skall omfatta undervisning på både grundsärskole- och träningsskolenivå, varför behovet av undervisningstimmar blir större än vad som föreslås i propositionen. I motion 1987/88:Ub27 har antalet undervisningstimmar beräknats till 100 000 timmar nästa budgetår. I motion 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis och i motion 1987/88:Ub27 yrkandena 5 och 6 begärs att riksdagen skall anvisa sammanlagt 20 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit.

Utskottet har i det föregående godtagit regeringens avgränsning av särvux nästa budgetår och beräkningen av omfattningen av särvux. Utskottet föreslår med hänvisning härtill att riksdagen avslår motionerna och under de båda anslagen anvisar medel i enlighet med förslagen i proposition 1987/88:113. Utskottet vill i sammanhanget uppmärksamma att försöksverksamheten med vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda har bekostats av både staten och landstingen. De sammanlagda kostnaderna har varit omkring 15 milj. kr., varav staten stått för ca en tredjedel. Genom förslaget i propositionen, vilket utskottet nu tillstyrkt, blir statens bidrag till vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda tre gånger större nästa budgetår.

De medel som landstingen hittills avsatt för försöksverksamheten med vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda och som nu frigörs kan härefter användas av landstingen till pedagogisk verksamhet och träning inom de särskilda omsorgerna om psykiskt utvecklingsstörda.

Åldersgränsen för studier i yrkessärskolan

I det inledande avsnittet av detta betänkande har utskottet redovisat att särskolan innehåller en yrkessärskoledel för psykiskt utvecklingsstörda som inte kan gå i gymnasieskola. I denna yrkessärskola har ungdomar rätt att gå intill utgången av vårterminen det år då de fyller 21 år. Om en elev har tagits emot i yrkessärskolan före utgången av vårterminen det år då

han fyller 21 år skall eleven beredas möjlighet att fortsätta till utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 23 år.

I motion 1987/88:Ub265 (fp) yrkande 1 hemställs om en sådan ändring av skollagen att elever i yrkessärskolan får rätt att fullfölja en påbörjad yrkesutbildning även efter 23 års ålder.

Utskottet har i de föregående avsnitten ansett att många frågor beträffande innehåll m. m. i särvux bör övervägas ytterligare. Till det som ännu inte är löst hör frågan om anordnande av en motsvarighet till yrkessärskolan inom särvux. Utskottet anser att kommande beredningsarbete i denna fråga bör avvaktas innan ställning tas till frågan om en förlängning av rätten att gå i yrkessärskolan. Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 1 i motion 1987/88:Ub265.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *införande av en reguljär vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux), m. m.*

att riksdagen

dels med avslag på motionerna 1987/88:Ub25 yrkande 2, 1987/88:Ub26 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub27 yrkande 1 delvis och 1987/88:Ub265 yrkande 2 antar det i proposition 1987/88:113 framlagda och som *bilaga 1* till detta betänkande fogade förslaget till lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118),

dels med anledning av motionerna 1987/88:Ub25 yrkande 1, 1987/88:Ub28 och 1987/88:Ub29 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en utredning om vissa frågor beträffande vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda,

2. beträffande *omfattningen av särvux budgetåret 1988/89*

att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis och 1987/88:Ub27 yrkande 1 delvis godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:113,

3. beträffande *ersättning för förlorad arbetsinkomst under särvux-studier*

att riksdagen

dels antar de i proposition 1987/88:113 framlagda och som *bilaga 3, 4 och 5* till detta betänkande fogade förslagen till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1987:1321) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

dels godkänner vad som i propositionen förordats om timersättning vid särvux,

4. beträffande *resurstilldelning och statsbidrag till särvux*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub27 yrkandena 2 och 3 godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:113,

5. beträffande *betygsfrågor*

att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub25 yrkande 3 och

1987/88:Ub27 yrkande 4 godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:113,

6. beträffande *vissa övriga lagförslag*

att riksdagen antar de i proposition 1987/88:113 framlagda och som *bilaga 2 och 6* till detta betänkande fogade förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1986:159) om grundläggande svenskundervisning för invandrare,

2. lag om ändring i kungörelsen (1973:1125) om skatteavdrag från sjukpenning m. m.,

7. beträffande *deltidsstudier*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:113 om att särvux i princip skall bedrivas som deltidsstudier,

8. beträffande *tjänster som lärare*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:113 om tjänster som lärare vid skolväsendet i kommun för undervisning inom särvux,

9. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till kommunal utbildning för vuxna*

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:113 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis och 1987/88:Ub27 yrkande 5 till *Bidrag till kommunal utbildning för vuxna* för budgetåret 1988/89, utöver av riksdagen tidigare anvisade medel (UbU 1987/88:18, rskr. 1987/88:242), anvisar ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.,

10. beträffande *anslagsbeloppet under Timersättning vid vissa vuxenutbildningar*

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:113 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis och 1987/88:Ub27 yrkande 6 till *Timersättning vid vissa vuxenutbildningar* för budgetåret 1988/89, utöver av riksdagen tidigare anvisade medel (SfU 1987/88:20, rskr. 1987/88:216), anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.,

11. beträffande *åldersgränsen för studier i yrkessärskolan*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub265 yrkande 1.

Stockholm den 5 maj 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Helge Hagberg (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Lars Leijonborg (fp), Björn Samuelson (vpk), Kristina Svensson (s), Hans Dau (m), Kerstin Keen (fp), Kerstin Göthberg (c) och Rinaldo Karlsson (s).

1. Införande av en reguljär vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux), m. m. (mom. 1 och 2)

Pär Granstedt (c), Björn Samuelson (vpk) och Kerstin Göthberg (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet har" och på s. 10 slutar med "större volym" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte acceptera den begränsning av särvux till att avse utbildning på grundsärskolenivå som föreslås i propositionen. Visserligen innefattar regeringens förslag även undervisning som syftar till att ge psykiskt utvecklingsstörda som är kommunikationshandikappade ett fungerande kommunikationssätt, men hela den grupp av människor som är i behov av utbildning på träningsskolenivå lämnas utanför förslaget. Utskottet anser att även de skall kunna erbjudas undervisning inom särvux ram och inte enbart vara hänvisade till folkbildningsverksamhet och pedagogiska inslag i landstingens habilitering och terapi. Utskottet föreslår därför att riksdagen bifaller yrkandena i motionerna 1987/88:Ub26 och 1987/88:Ub27 som innebär att särvux skall utvidgas redan från starten den 1 juli 1988 med undervisning på träningsskolenivå. Det återstår ännu mycket arbete med att utforma mål, timplaner, kursplaner m. m. för särvux. I detta arbete bör enligt utskottets mening även ingå att definiera den kompetens som skall uppnås genom studier inom särvux på träningsskolenivå. Utbildning på denna nivå bör enligt utskottets mening vara kompetensinriktad i den meningen att den höjer individens förmåga till självständigt liv.

Den av utskottet föreslagna utvidgningen av särvux till att omfatta även utbildning på träningsskolenivå medför ett ökat behov av undervisningstimmar då målgruppen för undervisningen utvidgas. Utskottet föreslår därför att antalet undervisningstimmar budgetåret 1988/89 bör ökas med 45 000 i förhållande till regeringens förslag, dvs. totalt 100 000 timmar. Utskottet bedömer att denna omfattning kan vara lämplig det första verksamhetsåret. SÖ har i sitt förslag beräknat att särvux bör ha en omfattning av 228 000 timmar. Utskottet anser att verksamheten med särvux bör kunna byggas ut successivt och att ökningstakten bör prövas i det årliga budgetarbetet.

dels att momenten 1 och 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *införande av en reguljär vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux), m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub26 yrkandena 1 och 2 och 1987/88:Ub27 yrkande 1 delvis samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub25 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub28, 1987/88:Ub29 och 1987/88:Ub265 yrkande 2

dels antar det i proposition 1987/88:113 framlagda och som *bilaga 1* till detta betänkande fogade förslaget till lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118), med den ändringen att 1 kap. 3 a § ges följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

1 kap.
3 a §

Varje landstingskommun får anordna vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) inom de ramar och på de villkor i övrigt som följer av denna lag och andra föreskrifter och beslut som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Motsvarande gäller för kommuner som inte ingår i någon landstingskommun.	Varje landstingskommun får anordna vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) inom de ramar och på de villkor i övrigt som följer av denna lag och andra föreskrifter och beslut som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Motsvarande gäller för kommuner som inte ingår i någon landstingskommun.
Med särvux avses sådan utbildnings som syftar till att ge vuxna psykiskt utvecklingsstörda möjlighet att skaffa sig kompetens motsvarande den som ges i grundsärskolan.	Med särvux avses sådan utbildnings som syftar till att ge vuxna psykiskt utvecklingsstörda möjlighet att skaffa sig kompetens motsvarande den som ges i grundsärskolan *och träningsskolan*.
En landstingskommun får till en kommun som ingår i landstingskommunen överlåta att anordna särvux, om kommunen medger det och regeringen lämnar sitt tillstånd.	En landstingskommun får till en kommun som ingår i landstingskommunen överlåta att anordna särvux, om kommunen medger det och regeringen lämnar sitt tillstånd.

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om fortsatta överväganden beträffande utformning m. m. av särvux,

2. beträffande *omfattningen av särvux budgetåret 1988/89*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis och 1987/88:Ub27 yrkande 1 delvis samt med avslag på proposition 1987/88:113 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Resurstilldelning och statsbidrag till särvux (mom. 4)

Pär Granstedt och Kerstin Göthberg (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet anser" och på s. 12 slutar med "till särvux" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att schablontillägget till särvux bör utgå med 30 % och inte med 15 % såsom föreslås i propositionen. De psykiskt utvecklingsstörda har ett större behov av information, studie- och yrkesorientering, stödundervisning och kurativa insatser än vad eleverna i grundvux och komvux har. Därför är det inte rimligt att använda samma beräkningsgrund för schablontillägget inom särvux som inom grundvux och komvux. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub27 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *resurstilldelning och statsbidrag till särvux*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub27 yrkande 3, med

anledning av proposition 1987/88:113 och med avslag på motion 1987/88:Ub27 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Betygsfrågor (mom. 5)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Hans Dau (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet har" och slutar med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförs i motion 1987/88:Ub25 om elevernas rätt att själva få välja om de vill ha intyg, betyg enligt den tvågradiga skalan eller betyg enligt den femgradiga skalan efter genomgången utbildning i särvux. Detta bör riksdagen med bifall till yrkande 3 i motionen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *betygsfrågor*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub25 yrkande 3, med anledning av proposition 1987/88:113 och med avslag på motion 1987/88:Ub27 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Betygsfrågor (mom. 5)

Pär Granstedt och Kerstin Göthberg (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet har" och slutar med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att parallellen mellan särvux och grundvux–komvux inte bör dras alltför långt. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1987/88:Ub27 yrkande 4 besluta att betyg inte skall ges i särvux. I stället skall eleverna erhålla intyg efter genomförd utbildning i särvux.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *betygsfrågor*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub27 yrkande 4 samt med avslag på proposition 1987/88:113 och motion 1987/88:Ub25 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Anslagsbeloppen under Bidrag till kommunal utbildning för vuxna samt Timersättning vid vissa vuxenutbildningar (mom. 9 och 10)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1 och 2

Pär Granstedt och Kerstin Göthberg (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet har" och slutar med "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående föreslagit riksdagen att särvux redan från början skall omfatta inte bara utbildning på grundsärskolenivå utan även utbildning på träningsskolenivå. Detta medför, som utskottet konstaterat, ett ökat behov av undervisningstimmar. Vidare har utskottet tillstyrkt ett förslag i motion 1987/88:Ub27 att schablontillägget skall utgå med 30 %. Dessa ställningstaganden medför ett ökat medelsbehov. Riksdagen bör därför anvisa 19 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit under anslaget Bidrag till kommunal utbildning för vuxna och 1 milj. kr. utöver regeringens förslag under anslaget Timersättning vid vissa vuxenutbildningar.

dels att momenten 9 och 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till kommunal utbildning för vuxna*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub27 yrkande 5, med anledning av motion 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis samt med avslag på proposition 1987/88:113 till *Bidrag till kommunal utbildning för vuxna* för budgetåret 1988/89, utöver av riksdagen tidigare anvisade medel (UbU 1987/88:18, rskr. 1987/88:242), anvisar ett förslagsanslag av 33 000 000 kr.,

10. beträffande *anslagsbeloppet under Timersättning vid vissa vuxenutbildningar*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub27 yrkande 6, med anledning av motion 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis samt med avslag på proposition 1987/88:113 till *Timersättning vid vissa vuxenutbildningar* för budgetåret 1988/89, utöver av riksdagen tidigare anvisade medel (SfU 1987/88:20, rskr. 1987/88:216), anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,

6. Anslagsbeloppen under Bidrag till kommunal utbildning för vuxna samt Timersättning vid vissa vuxenutbildningar (mom. 9 och 10)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet har" och slutar med "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående föreslagit riksdagen att särvux redan från början skall omfatta inte bara utbildning på grundsärskolenivå utan även utbildning på träningsskolenivå. Detta medför, som utskottet konstaterat, ett ökat behov av undervisningstimmar. Riksdagen bör därför under förevarande två anslag anvisa sammanlagt 20 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

dels att momenten 9 och 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till kommunal utbildning för vuxna*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis,

med anledning av motion 1987/88:Ub27 yrkande 5 samt med avslag på proposition 1987/88:113 till *Bidrag till kommunal utbildning för vuxna* för budgetåret 1988/89, utöver av riksdagen tidigare anvisade medel (UbU 1987/88:18, rskr. 1987/88:242), anvisar ett förslagsanslag av 33 000 000 kr.,

10. beträffande *anslagsbeloppet under Timersättning vid vissa vuxenutbildningar*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub26 yrkande 3 delvis, med anledning av motion 1987/88:Ub27 yrkande 6 samt med avslag på proposition 1987/88:113 till *Timersättning vid vissa vuxenutbildningar* för budgetåret 1988/89, utöver av riksdagen tidigare anvisade medel (SfU 1987/88:20, rskr. 1987/88:216), anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,

Särskilt yttrande

Betygsfrågor (mom. 5)

Björn Samuelson (vpk) anför:

Jag vill påminna om vänsterpartiet kommunisternas principiella inställning att betyg inte bör förekomma inom skolväsendet eller vuxenutbildningen. Jag har dock avstått från att yrka bifall till förslaget att betyg inte skall ges i särvux, eftersom jag anser att beslut om avskaffande av betyg för hela vuxenutbildningen bör tas i ett sammanhang. Eleverna i särvux bör inte särbehandlas jämfört med eleverna i komvux.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i vuxenutbildningslagen (1984:1118)

Härigenom föreskrivs i fråga om vuxenutbildningslagen (1984:1118)
dels att 1 kap. 6 §, 2 kap. 1-3 §§, 3 kap. 1 §, 4 kap. 5 §, 6 kap. 5 och 6 §§ och 8 kap. 1-2 a §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 1 kap. 3 a och 7 §§, 6 kap. 3 a § samt ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	3 a §
	Varje landstingskommun får anordna vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) inom de ramar och på de villkor i övrigt som följer av denna lag och andra föreskrifter och beslut som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Motsvarande gäller för kommuner som inte ingår i någon landstingskommun. *Med särvux avses sådan utbildning som syftar till att ge vuxna psykiskt utvecklingsstörda möjlighet att skaffa sig kompetens motsvarande den som ges i grundsärskolan.* *En landstingskommun får till en kommun som ingår i landstingskommunen överlåta att anordna särvux, om kommunen medger det och regeringen lämnar sitt tillstånd.*
	6 §
Föreskrifterna i denna lag om rätt att delta *i grundvux och komvux och i utbildning vid statens skolor för vuxna* gäller endast dem som är kyrkobokförda i *riket*.	Föreskrifterna i denna lag om rätt att delta i *sådan vuxenutbildning som avses i 2-4 §§* gäller endast dem som är kyrkobokförda i *landet*.

Med en persons *hemkommun* avses i denna lag den kommun i vilken personen är kyrkobokförd. Med *hemlandstingskommun* avses den landstingskommun till vilken hemkommunen hör.

7 §

Det som i lagen sägs om psykiskt utvecklingsstörda gäller även dem som har fått ett betydande och bestående begåvningshandikapp på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, samt personer med barndomspsykos.

2 kap.

1 §

Skolöverstyrelsen skall ha tillsyn över *grundvux, komvux och statens skolor för vuxna.* Länsskolnämnden skall under överstyrelsen ha tillsyn över sådan utbildning inom länet.

Skolöverstyrelsen skall ha tillsyn över *sådan vuxenutbildning som avses i denna lag.* Länsskolnämnden skall under överstyrelsen ha tillsyn över sådan utbildning inom länet.

2 §

Kommunens skolstyrelse skall vara lokal styrelse för grundvux och komvux som kommunen anordnar. Om en statens skola för vuxna finns i kommunen, skall skolstyrelsen vara lokal styrelse även för *den.*

Kommunens skolstyrelse skall vara lokal styrelse för grundvux och komvux som kommunen anordnar. Om en statens skola för vuxna finns i kommunen *eller om landstingskommunen överlåtit åt kommunen att anordna särvux,* skall skolstyrelsen vara lokal styrelse även för *sådan utbildning.*

Landstingskommunens utbildningsnämnd skall vara lokal styrelse för komvux som landstingskommunen anordnar.

För särvux som landstingskommunen anordnar skall omsorgsnämnden vara lokal styrelse, om inte landstingskommunen beslutar att utbildningsnämnden skall vara styrelse. För särvux som anordnas av en kommun som inte ingår i någon landstingskommun skall omsorgsnämnden vara lokal styrelse, om inte kommunen beslutar att uppgiften skall ankomma på skolstyrelsen.

Dessa bestämmelser gäller i den mån inte annat följer av denna eller annan lag eller av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

3 §

Såsom huvudmän för grundvux *och* komvux skall kommuner och landstingskommuner samarbeta sinsemellan och även ta till vara möjligheter till samarbete med vuxenutbildning i andra former *och med gymnasieskolan.*

Såsom huvudmän för grundvux, komvux *och särvux* skall kommuner och landstingskommuner samarbeta sinsemellan och även ta till vara möjligheter till samarbete med vuxenutbildning i andra former.

3 kap.

1 §

Rätt att genomgå grundvux har den som passerat skolpliktsåldern men som i läsning, skrivning eller räkning saknar sådana färdigheter som normalt uppnås på grundskolans mellanstadium.

Den som inte behärskar svenska språket men har grundläggande färdigheter i att läsa och skriva på något annat språk har inte rätt att få undervisning i läsning och skrivning i grundvux.

Lagens bestämmelser om grundvux gäller inte vuxna som behöver undervisning motsvarande särskolans.

Lagens bestämmelser om grundvux gäller inte vuxna som behöver undervisning motsvarande särskolans. *Beträffande sådana vuxna gäller i stället lagens bestämmelser om särvux.*

4 kap.

5 §

Den lokala styrelsen för komvux i den kommun eller landstingskommun, som anordnar den kurs ansökan avser, avgör om sökanden skall nekas tillträde på grund av bestämmelserna i 4 § första stycket andra meningen.

Om tillträde nekas får sökanden överklaga beslutet hos skolöverstyrelsen *genom besvär.* Överstyrelsens beslut *med anledning av sådana besvär* får inte överklagas.

Om tillträde nekas får sökanden överklaga beslutet hos skolöverstyrelsen. Överstyrelsens beslut får inte överklagas.

4 a kap.

Vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda

1 §

I särvux får anordnas undervisning för dem av de psykiskt utvecklingsstörda som saknar sådana grundläggande färdigheter i läsning, skrivning eller räkning som normalt uppnås på grundsärskolans mellanstadium.

I särvux får också anordnas undervisning för dem av de psykiskt utvecklingsstörda som vill skaffa sig kompetens i ett ämne som förekommer på grundsärskolans högstadium. En sådan undervisning skall anordnas i form av kurser som är fristående från varandra.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från andra stycket. Regeringen föreskriver i vilka ämnen särvux får anordnas.

2 §

Den som uppfyller föreskrivna behörighetsvillkor har rätt att i mån av plats delta i särvux, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om behörighetsvillkor och om grunder för urval.

3 §

I särvux skall sökande tas emot oberoende av var i landet de är kyrkobokförda. Ingen kommun eller landstingskommun behöver dock ta emot en sökande som inte är kyrkobokförd där, om sökanden mycket väl skulle kunna delta i samma slags utbildning i särvux som anordnas av hemkommunen eller hemlandstingskommunen.

Den som har börjat en utbildning i särvux får fullfölja utbildningen oberoende av om hans kyrkobokföring ändras under pågående utbildning.

4 §

Kommunerna och landstingskommunerna får inte av dem som söker till eller är elever i särvux ta ut avgifter för administrationen eller för undervisningen.

Om inte något annat följer av tredje stycket skall läroböcker, skrivmaterial och andra därmed jämförliga hjälpmedel som används i särvux vara kostnadsfria för eleverna.

I fråga om elever som deltar i sådan undervisning som avses i 1 § andra stycket får kommunerna eller landstingskommunerna besluta att eleverna på egen bekostnad skall anskaffa sådana hjälpmedel som de skall ha för eget bruk och behålla. Sådana hjälpmedel får också erbjudas mot avgifter, som högst motsvarar kommunens eller landstingskommunens anskaffningskostnader.

5 §

När en elev som avses i 1 § första stycket har sådana färdigheter i läsning, skrivning och räkning som normalt uppnås på grundsärskolans mellanstadium, skall undervisningen i särvux för eleven upphöra. Detta gäller oberoende av vilka kunskaper eleven har i svenska språket.

Undervisningen för en elev i särvux skall upphöra, om eleven inte gör tillfredsställande framsteg.

Undervisningen skall alltid upphöra senast efter det antal timmar som regeringen föreskriver.

6 §

Frågor om intagning av elever till särvux och om avslutande av en sådan utbildning enligt 5 § första och andra stycken avgörs av den lokala styrelsen för utbildningen.

Beslut i frågor som avses i 3 § första stycket andra meningen och i 5 § första eller andra stycket får överklagas hos skolöverstyrelsen. Överstyrelsens beslut får inte överklagas.

6 kap.

3 a §

Om en landstingskommun eller en kommun som inte hör till någon landstingskommun i sin särvux har en elev som är kyrkobokförd i en kommun som hör till en annan landstingskommun, skall hemlandstingskommunen betala interkommunal ersättning till den andra landstingskommunen.

Är eleven kyrkobokförd i en kommun som inte hör till en landstingskommun, skall ersättningen betalas av hemkommunen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Vad som sägs i första och andra styckena om en hemlandstingskommuns eller en hemkommuns skyldighet att betala interkommunal ersättning skall gälla också om utbildningen anordnas av en kommun som hör till en landstingskommun. Ersättningen skall då betalas till den kommunen.
5 §[1]	
Hemkommunen eller hemlandstingskommunen är inte skyldig att betala interkommunal ersättning, om eleven mycket väl hade kunnat delta i grundvux eller samma slags utbildning i komvux som anordnas av hemkommunen eller hemlandstingskommunen.	Hemkommunen eller hemlandstingskommunen är inte skyldig att betala interkommunal ersättning, om eleven mycket väl hade kunnat delta i grundvux eller samma slags utbildning i komvux *eller särvux* som anordnas av hemkommunen eller hemlandstingskommunen.

Detta undantag från ersättningsskyldighet gäller dock inte, om hemkommunen eller hemlandstingskommunen innan eleven togs emot bereddes tillfälle att yttra sig till den mottagande kommunen eller landstingskommunen och därvid inte framförde någon sådan invändning.

6 §

Vid oenighet om rätten till interkommunal ersättning eller om ersättningens storlek, skall frågan avgöras av länsskolnämnden. Om någon av parterna är en landstingskommun eller om två tvistande kommuner hör till olika län, skall dock frågan avgöras av skolöverstyrelsen.

Länsskolnämndens beslut enligt första stycket får överklagas hos skolöverstyrelsen *genom besvär*. Överstyrelsens beslut *med anledning av sådana besvär eller som första instans* får inte överklagas.	Länsskolnämndens beslut enligt första stycket får överklagas hos skolöverstyrelsen. Överstyrelsens beslut får inte överklagas.

[1] Senaste lydelse 1986:160.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 kap.	
1 §	
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om organisationen av *grundvux, komvux och statens skolor för vuxna* samt om kommuners och landstingskommuners befattning i övrigt med sådan utbildning.	Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om organisationen av *sådan vuxenutbildning som avses i denna lag* samt om kommuners och landstingskommuners befattning i övrigt med sådan utbildning.
I fråga om organ för samverkan eller motsvarande inom *grundvux, komvux och statens skolor för vuxna* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att ledamöter i organet eller andra företrädare utses och entledigas av enskilda.	I fråga om organ för samverkan eller motsvarande inom *utbildningen* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att ledamöter i organet eller andra företrädare utses och entledigas av enskilda.
2 §	
Försöksverksamhet får anordnas inom *grundvux, komvux och utbildningen vid statens skolor för vuxna*. Föreskrifter om försöksverksamhet meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I sådana föreskrifter får göras undantag från bestämmelser i denna lag.	Försöksverksamhet får anordnas inom *sådan vuxenutbildning som avses i denna lag*. Föreskrifter om försöksverksamhet meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I sådana föreskrifter får göras undantag från bestämmelser i denna lag.
2 a §[2]	
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rätt för den som inte är kyrkobokförd i *riket* att delta i *grundvux, komvux och utbildning vid statens skolor för vuxna*.	Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rätt för den som inte är kyrkobokförd i *landet* att delta i *sådan vuxenutbildning som avses i denna lag*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

[2] Senaste lydelse 1986:253.

Uppgifter som enligt vuxenutbildningslagen ankommer på omsorgsnämnd skall till utgången av år 1988 fullgöras av sådan omsorgsstyrelse som avses i 12 § lagen (1985:569) om införande av lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl., om inte annat följer av den paragrafen eller av någon annan lag.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1986:159) om grundläggande svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1986:159) om grundläggande svenskundervisning för invandrare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 §

Kommunens skyldighet i fråga om anordnande av svenskundervisning för invandrare avser följande personer:

1. Utländsk medborgare, som antingen är kyrkobokförd i kommunen eller som utan att vara kyrkobokförd, regelmässigt vistas i kommunen efter att ha ansökt om uppehållstillstånd i avsikt att bosätta sig i riket. Beträffande sådan inte kyrkobokförd person gäller dessutom att han skall ha väntat på besked om uppehållstillstånd under minst den tid som regeringen bestämmer.
2. Svensk medborgare, som är kyrkobokförd i kommunen, men som tidigare har varit bosatt utom landet och som saknar grundläggande kunskaper i svenska språket.
3. Finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen, men som är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige.

Skyldigheten gäller under det kalenderår då de som avses i första stycket 1. och 2. kommer till Sverige eller i fall som avses i 3. börjar arbeta i Sverige samt under det närmast påföljande kalenderåret.

Kommunens skyldighet avser dock inte en utländsk medborgare som har svenska, danska eller norska som modersmål eller den som eljest har sådana kunskaper i något av dessa språk att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig. Inte heller för den som är berättigad till grundutbildning för vuxna (grundvux) *enligt vuxenutbildningslagen (1984:1118)* gäller kommunens skyldighet i detta avseende.

Föreslagen lydelse

Kommunens skyldighet avser dock inte en utländsk medborgare som har svenska, danska eller norska som modersmål eller den som eljest har sådana kunskaper i något av dessa språk att grundläggande svenskundervisning inte kan anses nödvändig. Inte heller för den som är berättigad till grundutbildning för vuxna (grundvux) *eller tagits in i vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux)* gäller kommunens skyldighet i detta avseende.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

3 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Anvisningar till 32 §	
12.[1] Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring. Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.	
Korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och *timersättning* vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	Korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), *vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux)* och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.
Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, statsbidrag motsvarande dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd som lämnas till arbetslös som startar egen rörelse, ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare samt stöd enligt 6 § förordningen (1983:1079) om statsbidrag till verksamheten med ungdomslag, m.m. räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.	

[1]Senaste lydelse 1987:296.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988 och tillämpas första gången vid 1989 års taxering.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap.	
2 §[2]	
Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller skattepliktiga naturaförmåner, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även	
a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,	
b) föräldrapenning,	
c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,	
d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,	
e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,	
f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,	
g) korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349),	
h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,	
i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,	
j) utbildningsbidrag för doktorander,	
k) timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare,	k) timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), *vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux)* och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare,

[1] Lagen omtryckt 1982:120.
[2] Senaste lydelse 1987:1307.

l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag,

m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar,

n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse,

o) värdet av vad den försäkrade tillgodoförs som följd av att en arbetsgivare lämnar sådant bidrag som likställs med lön enligt 2 kap. 3 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som sägs i första stycket för arbete som någon utfört för någon annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket och överenskommelse inte träffats enligt 3 kap. 2 a § *eller då han tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt* handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1987:1321) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (1987:1321) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

3 kap.

5 §

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid. Sådan fastställelse skall också ske för försäkrad som avses i 1 § andra stycket så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos kassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden, arbetstid eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden, samt

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) inte ske förrän 14 dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om de ändrade omständigheterna. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b), c) eller d) sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,

[1] Lagen omtryckt 1982:120.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2. genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux) eller grundläggande svenskundervisning för invandrare och uppbär timersättning för studierna,	2. genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux), *vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux)* eller grundläggande svenskundervisning för invandrare och uppbär timersättning för studierna,

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågavarande förvärvsarbete under utbildningstiden.

Under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, skall dock sjukpenningen för tid efter utgången av en sådan period om 14 dagar som anges i 10 § beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första-tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

7 Förslag till

Lag om ändring i kungörelsen (1973:1125) om skatteavdrag från sjukpenning m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § kungörelsen (1973:1125) om skatteavdrag från sjukpenning m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
I fråga om skatteavdrag på inkomst, som avses i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370) med undantag för vårdbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring samt *timstudiestöd och inkomstbidrag* enligt studiestödslagen (1973:349), skall gälla vad som föreskrives i uppbördslagen (1953:272) om skatteavdrag vid huvudsaklig inkomst av tjänst, om icke annat framgår av denna kungörelse.	I fråga om skatteavdrag på inkomst, som avses i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370) med undantag för vårdbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring samt *korttidsstudiestöd* enligt studiestödslagen (1973:349), skall gälla vad som föreskrives i uppbördslagen (1953:272) om skatteavdrag vid huvudsaklig inkomst av tjänst, om icke annat framgår av denna kungörelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

[1]Senaste lydelse 1975:1037.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1988